# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

VERICA TRSTENJAK

19 päivänä helmikuuta 2009 [1]

1. Nyt esillä oleva komission valitus koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-196/02, MTU Friedrichshafen vastaan komissio, 12.9.2007 antamaa tuomiota (Kok., s. II-2889; jäljempänä valituksenalainen tuomio). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi siinä osittain Saksan valtiontuesta SKL Motoren- und Systembautechnik GmbH:lle (jäljempänä SKL-M) 9.4.2002 tehdyn komission päätöksen 2002/898/EY (jäljempänä riidanalainen päätös).

2. Riidanalaisessa päätöksessä komissio ensinnäkin määräsi SKL-M:lle maksetun 34,26 miljoonan euron suuruisen tuen perittäväksi takaisin. Osittainen kumoaminen koskee riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 2 kohtaa, jossa komissio määräsi, että SKL-M:lle maksetusta tuesta 2,71 miljoonaa euroa on perittävä takaisin yhteisvastuullisesti SKL-M:ltä ja MTU Friedrichshafen GmbH:lta (jäljempänä vastaaja).

3. Nyt esillä oleva valitus koskee lähinnä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan (josta on tullut EY 86 artikla) soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 [2] 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen tulkintaa ja soveltamista. Edellä mainitun säännöksen nojalla komissio tekee päätöksen saatavilla olevien tietojen perusteella, jollei jäsenvaltio noudata tukimenettelyssä tietojen antamista koskevaa välipäätöstä.

## I Asiaa koskevat oikeussäännöt

4. EY 87 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei lähtökohtaisesti sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – EYVL L 83, s. 1.

5. Tukimenettely määritetään asetuksessa N:o 659/1999. Asetuksen 10–15 artiklassa säädetään sääntöjenvastaista tukea koskevasta menettelystä. Asetuksen 10 artiklan nojalla komissio tutkii oletettua sääntöjenvastaista tukea koskevat tiedot viipymättä [3] ja pyytää tarvittaessa tietoja asianomaiselta jäsenvaltiolta. [4] Jos asianomainen jäsenvaltio ei muistutuksesta huolimatta anna pyydettyjä tietoja komission asettamassa määräajassa tai jos se antaa puutteelliset tiedot, komissio vaatii tietoja annettavaksi päätöksellä, [5] jossa eritellään vaadittavat tiedot ja asetetaan määräaika, jonka kuluessa tiedot on annettava. [6]

6. Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla, luettuna yhdessä 4 artiklan 4 kohdan kanssa, komissio aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn tutkittuaan alustavasti, onko ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille epäilyjä. Asetuksen 13 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen nojalla, luettuna yhdessä 7 artiklan 5 kohdan kanssa, komissio tekee kielteisen päätöksen, jos se toteaa muodollisessa tutkintamenettelyssä, ettei tuki sovellu yhteismarkkinoille. Asetuksen 13 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä säädetään, että päätös tehdään saatavilla olevien tietojen perusteella, jollei jäsenvaltio noudata tietojen antamista koskevaa välipäätöstä.

7. Asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan nojalla komissio päättää sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.

## II Tosiseikat, riidanalainen päätös ja valituksenalainen tuomio

8. SKL-M on yritys, joka kehittää ja valmistaa moottoreita laivoihin ja energia-alalle. SKL-M kuului vuonna 1994 yksityistettyjen itäsaksalaisten yritysten ryhmään. Alkuperäisen rakenneuudistussuunnitelman kariuduttua Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (jäljempänä BvS) päätti jatkaa SKL-M:n rakenneuudistusta myöhemmin toteutettavan myynnin vuoksi.

9. Vastaaja on yritys, joka valmistaa muun muassa voimakkaita dieselmoottoreita. BvS:n toimien vuoksi SKL-M:n ja vastaajan välillä

3 – Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 1 kohta.
4 – Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 2 kohdan ensimmäinen virke.
5 – Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 3 kohdan ensimmäinen virke.
6 – Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 3 kohdan toinen virke.

tehtiin 5.11.1997 jäljempänä mainitut sopimukset, joiden tarkoituksena oli, että vastaaja ostaa SKL-M:n.

10. Ensimmäisellä sopimuksella vastaajalle annettiin osto-optio, johon sisältyi mahdollisuus ostaa kaikki SKL-M:n yhtiöosuudet yhden Saksan markan symboliseen hintaan ajankohtaan 1.12.1999 saakka ja tämän jälkeen ”kohtuulliseen hintaan” ajankohtaan 31.12.2001 saakka.

11. SKL-M:n ja vastaajan välillä tehty toinen sopimus oli molemminpuolinen lisenssi- ja yhteistyösopimus (Wechselseitiger Lizenz- und Kooperationsvertag, jäljempänä WLKV), jonka tarkoituksena oli yhteisyrityksen perustaminen. Siinä vahvistettiin yritysten olemassa olevan taitotiedon yhteistä hyödyntämistä sekä kahden uuden moottorityypin suunnittelua, valmistusta ja myyntiä koskevat yksityiskohdat.

12. Samana päivänä, 5.11.1997, tehtiin myös BvS:n, Sachsen-Anhaltin osavaltion ja SKL-M:n välinen sopimus, jossa määrättiin rakenneuudistustuen maksamisesta SKL-M:lle.

13. Saksan viranomaiset ilmoittivat 9.4.1998 päivätyllä kirjeellä komissiolle SKL-M:lle myönnetystä BvS:n rahoitustuesta. Koska osa tuesta oli jo myönnetty, asia kirjattiin ilmoittamattomana tukena viitteellä NN 56/98. SKL-M:lle maksetun tuen arviointiin liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vuoksi vastaaja luopui aikeestaan ostaa SKL-M. Yritykset kuitenkin jatkoivat yhteistyötään WLKV:n yhteydessä.

14. Vastaaja käytti 15.6.2000 WLKV:n 5 artiklaan perustuvaa oikeuttaan. Edellä mainitun artiklan nojalla sillä oli kertamaksua vastaan oikeus käyttää WLKV:ssä tarkoitettua taitotietoa yksinoikeudella suhteessa kolmansiin. Kertamaksun tarkoituksena oli hyvittää SKL-M:lle aiheutuneet kehittämiskustannukset. Kertamaksu perustui WLKV:n liitteessä I olevaan tulo- ja menoarvioon. Maksu oli yhteensä 3,43 miljoonaa euroa. Heinäkuussa 2000 WLKV:n 5 artiklassa tarkoitettu taitotieto kartoitettiin ja annettiin vastaajan käytettäväksi. Vastaaja maksoi SKL-M:lle vastikkeeksi WLKV:ssä määrätyn kertamaksun.

15. Saksan viranomaisten toimittamien tietojen alustavan tutkinnan jälkeen komissio katsoi, että riidanalaiset toimenpiteet herättivät vakavia epäilyksiä niiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Komissio ilmoitti 8.8.2000 päivätyllä kirjeellä Saksan viranomaisille päätöksestään aloittaa muodollinen

tutkintamenettely. Päätös julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, [7] ja komissio kehotti päätöksessään niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa. Tässä yhteydessä komissio myös tiedusteli Saksan viranomaisilta, oliko vastaaja hyötynyt SKL-M:lle myönnetystä tuesta tai saattoiko se hyötyä siitä. [8]

16. SKL-M:n konkurssimenettely aloitettiin 1.9.2000.

17. Saksan liittotasavalta esitti 16.10.2000, 6.4.2001 ja 17.10.2001 huomautuksensa muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä. Kukaan ulkopuolinen, jota asia koskee, ei esittänyt komissiolle huomautuksia.

18. Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan nojalla komissio kehotti 19.9.2001 päivätyllä kirjeellä Saksan viranomaisia toimittamaan tiedot, joita tarvittiin SKL-M:lle myönnetyn tuen arvioinnissa. Tässä kirjeessä komissio otti uudelleen esiin kysymyksen siitä, oliko osa SKL-M:lle myönnetystä tuesta käytetty pikemminkin vastaajan kuin SKL-M:n hyväksi. Komissio totesi, ettei tämä ilmene sen käytettävissä olevista tiedoista. Se vaati tietoja erityisesti siitä, vastasiko vastaajan taitotiedosta maksama hinta sen todellista tai arvioitua markkina-arvoa. Komissio ilmoitti tekevänsä päätöksen saatavilla olevien tietojen perusteella, jollei sille anneta näitä tietoja. Se kehotti Saksan viranomaisia toimittamaan välipäätöksen sisältävän kirjeen myös vastaajalle.

19. Komissio muistutti Saksan viranomaisille 9.11.2001 päivätyssä kirjeessä, että jos nämä eivät noudata tietojen antamista koskevaa välipäätöstä, päätös tehdään saatavilla olevien tietojen perusteella asetuksen N:o 659/99 13 artiklan nojalla.

20. Saksan viranomaiset vastasivat tietojen antamista koskevaan välipäätökseen 23.1.2002, 26.2.2002 ja 11.3.2002 päivätyillä kirjeillä. Ne myös toimittivat 5.3.2002 päivätyllä kirjeellä vastaajan huomautukset muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä muun muassa taitotiedon käytön ja vastaajan SKL-M:lle suorittaman kertamaksun osalta.

7 – EYVL 2001, C 27, s. 5.
8 – Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen 103 kohta.

A *Riidanalainen päätös*

21. Komissio teki riidanalaisen päätöksen 9.4.2002. Se totesi päätöksessä, ettei Saksan liittotasavalta ole tietojensaantipyynnöstä huolimatta esittänyt riittävän yksityiskohtaisia tietoja, joiden perusteella komissio olisi voinut päätellä, ettei vastaaja hyötynyt SKL-M:n saamasta tuesta välillisesti WLKV:n kautta. Komissio totesi, että sen on näin ollen tehtävä päätöksensä saatavilla olevien tietojen perusteella. [9]

22. Päätöksen mukaan hinta, jonka vastaaja maksoi SKL-M:lle taitotiedon luovutuksesta, on 2,71 miljoonaa euroa pienempi kuin SKL-M:lle aiheutuneet todelliset kehittämiskustannukset. [10]

23. Riidanalaisen päätöksen 85 perustelukappaleessa komissio totesi, että SLK-M:lle myönnetty tuki, jolla on tarkoitus korvata taitotiedon kehittämisestä aiheutuneet tappiot, käytettiin mahdollisesti pikemminkin vastaajan kuin SKL-M:n hyväksi.

24. Riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa komissio totesi, ettei SLK-M, joka on valtion valvonnassa oleva yritys, ole kustannusriskin ottaessaan noudattanut tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimivan sijoittajan periaatetta ja ettei vastaajan osakkuus perustu julkiseen tarjouskilpailuun rinnastettavaan menettelyyn. Tämän perusteella komissio päätteli, että taitotiedon siirtäminen on voinut vastata enintään 2,71 miljoonan euron suuruisten valtion varojen siirtoa vastaajalle.

25. Päätöksen 87 ja 88 perustelukappaleessa esittämässään päätelmässä komissio ensinnäkin totesi, että Saksa on myöntänyt EY 88 artiklan 3 kohdan vastaisen tuen. [11] Komission mukaan SKL-M:ltä on näin ollen perittävä takaisin 34,26 miljoonaa euroa. Komissio totesi, että koska käytettävissä olevien tietojen perusteella ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että vastaaja hyötyi taitotiedon siirtämisestä, SKL-M:ltä ja vastaajalta on yhteisvastuullisesti perittävä takaisin 2,71 miljoonaa euroa. Edellä esitettyjen päätelmien perusteella komissio määräsi riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 2 kohdassa, että niistä 34,26 miljoonasta eurosta, jotka SKL-M:ltä on kaikkiaan perittävä takaisin, Saksan viranomaisten on perittävä 2,71 miljoonaa euroa SKL-M:ltä ja vastaajalta yhteisvastuullisesti.

9 – Riidanalaisen päätöksen 77 ja 78 perustelukappale.

10 – Riidanalaisen päätöksen 81 perustelukappale.

11 – Komissio katsoi, ettei SKL-M:lle myönnetty tuki ole vaikeuksissa olevien yritysten pelastus- ja rakenneuudistustuesta annettujen suuntaviivojen (EYVL 1994, C 368, s. 12) mukainen.

B *Valituksenalainen tuomio*

26. MTU Friedrichshafen nosti 28.6.2002 EY 230 artiklan nojalla riidanalaista päätöstä koskevan kumoamiskanteen. Se vaati kanteessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 2 kohdan siltä osin kuin tässä säännöksessä velvoitetaan se palauttamaan yhteisvastuullisesti 2,71 miljoonaa euroa SKL-M:lle myönnetystä tuesta. Vastaaja perusteli kanteensa erityisesti sillä, että komissio on soveltanut virheellisesti asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohtaa.

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi kanteen valituksenalaisessa tuomiossa. Se perusteli tuomionsa lähinnä toteamalla, ettei asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdassa sallita sitä, että komissio velvoittaa tietyn yrityksen palauttamaan tukea, jos valtion varojen, joita mainitun yrityksen katsotaan saaneen, siirto perustuu oletukseen. [12]

12 – Valituksenalaisen tuomion 46 kohta.

**III Oikeudenkäyntimenettely yhteisöjen tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset**

28. Komission 21.11.2007 tekemä valitus saapui yhteisöjen tuomioistuimeen 23.11.2007. Komissio ja sen vastaaja ovat esittäneet huomautuksia kirjallisessa käsittelyssä. Suullista käsittelyä ei järjestetty.

29. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion kokonaisuudessaan

– antaa asiassa lopullisen tuomion ja hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa vastaajan korvaamaan tästä valituksesta johtuvat oikeudenkäyntikulut sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa asiassa T-196/02 aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

30. Vastaaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-196/02 12.9.2007 antamasta tuomiosta tekemän valituksen kokonaisuudessaan

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vastaaja pysyttää lisäksi ensimmäisessä oikeusasteessa esittämänsä vaatimukset kokonaisuudessaan.

## IV Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

31. Komission valitus koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esittämää perustelua. Valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ensinnäkin totesi, ettei asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdassa sallita sitä, että komissio velvoittaa tietyn yrityksen edes yhteisvastuullisesti palauttamaan määrätyn osan soveltumattomaksi todetusta tuesta, jos valtion varojen, joita mainitun yrityksen katsotaan saaneen, siirto perustuu oletukseen.

32. Yhtäältä komissio on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan ainoastaan todennut, että käytettävissä olevien tietojen perusteella ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että vastaaja hyötyi tukea saaneen yrityksen, SKL-M:n, varojen siirtämisestä hankkiessaan taitotietoa edullisina pidetyin ehdoin. Tästä voidaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan päätellä, että riidanalaisessa päätöksessä oleva velvoittaminen yhteisvastuulliseen palauttamiseen perustuu oletuksiin, joita ei voida vahvistaa eikä kumota komission käytettävissä olevien tietojen perusteella (valituksenalaisen tuomion 47 kohta ja sitä seuraava kohta).

33. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kansalliset viranomaiset ovat riidanalaisen päätöksen nojalla velvollisia perimään vastaajalta takaisin sen osan tuesta, jota SKL-M ei voi palauttaa. Ne eivät voi tässä yhteydessä arvioida, onko yhteisvastuu perusteltu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei tällainen tilanne ole tarpeellinen seuraus EY:n perustamissopimuksessa valtiontukien osalta vahvistetun menettelyn täytäntöönpanosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan jokaisen jäsenvaltion, joka on myöntänyt takaisinperittäväksi määrätyn tuen, on joka tapauksessa vaadittava tuen palauttamista tosiasiallisilta tuensaajilta komission valvonnassa. Se toteaa, ettei mainittuja tuensaajia ole välttämätöntä mainita nimenomaisesti takaisinperintää koskevassa päätöksessä eikä sitä suuremmalla syyllä ole välttämätöntä täsmentää niitä rahamääriä, jotka kultakin tuensaajalta on perittävä takaisin (valituksenalaisen tuomion 49 kohta ja sitä seuraava kohta).

A *Ensimmäinen valitusperuste*

34. Ensimmäisessä valitusperusteessaan komissio toteaa lähinnä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa ja sitä seuraavassa kohdassa, ettei tuensaajaa voida määrittää saatavilla olevien tietojen perusteella asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen nojalla. Komissio katsoo, ettei mainittua säännöstä voida sen sanamuodon perusteella soveltaa näin suppeasti. Se toteaa lisäksi, että tuensaaja on määritettävä saatavilla olevien tietojen perusteella, jotta tukia voidaan valvoa tehokkaasti yhteisössä. Se, ettei komission tarvitse mainita tuensaajaa kielteisessä päätöksessä, ei komission mukaan tarkoita, ettei se voi tehdä niin jäsenvaltion puutteellisen yhteistyön vuoksi.

35. Vastaaja katsoo, että ensimmäinen valitusperuste on tehoton. Vastaajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole esittänyt komission riitauttamaa toteamusta. Se katsoo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen todenneen valituksenalaisessa tuomiossa ainoastaan, että komission päätös vastaajan edunsaannista perustuu oletukseen. Vastaajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ainoastaan selvyyden vuoksi, ettei tosiasiallista tuensaajaa tarvitse mainita komission päätöksessä.

36. Vastaaja katsoo, että ensimmäinen valitusperuste on lisäksi tehoton. Vastaajan mukaan riidanalainen päätös kumottiin jo sillä perusteella, että komission päätös, jossa vastaaja määrättiin palauttamaan tukea, perustuu oletukseen.

37. Vastaaja pitää ensimmäistä valitusperustetta myös perusteettomana. Komissio ei sen mukaan voi tehdä takaisinperimistä koskevia päätöksiä oletusten perusteella. Sen on joko selvitettävä asian tosiseikat muodollisessa tutkintamenettelyssä tai määritettävä edunsaaja takaisinperintämenettelyn yhteydessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.

B *Toinen valitusperuste*

38. Toisessa valitusperusteessaan komissio toteaa ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa arvioinut väärin edellytyksiä, jotka asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdassa asetetaan saatavilla olevien tietojen perusteella tehtävälle päätökselle. Komissio katsoo, että se voi tehdä päätöksensä saatavilla olevien tietojen perusteella, jos tietojensaantipyyntöä ei noudateta. Tässä yhteydessä ei voida sen mukaan edellyttää ehdotonta varmuutta. Muuten asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmas virke menettäisi merkityksensä.

39. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi tehnyt virheen todetessaan, että komission päätös perustuu oletukseen. Tämä väite täyttää komission mukaan tutkittavaksi ottamisen edellytykset, koska kyse on tosiseikkojen oikeudellisesta luonnehdinnasta, jota voidaan tutkia valituksen yhteydessä. Komissio pitää väitettä myös perusteltuna, koska se on esittänyt saatavilla olevat tiedot, erityisesti SKL-M:n selvitysmiehen toimittamat tiedot, yksityiskohtaisesti ja arvioinut niitä perusteellisesti. Ainoastaan vastaajan käyttöön annetun taitotiedon markkina-arvo oli epäselvä.

40. Vastaaja katsoo, että komission toinen valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska se ei koske pohjimmiltaan tosiseikkoja. Komission muut toteamukset ovat vastaajan mielestä yleisluonteisia ja merkityksettömiä nyt esillä olevassa asiassa. Se pitää myös toista valitusperustetta perusteettomana. Vastaaja toteaa, ettei komissio voi tehdä kielteisesti vaikuttavaa päätöstä oletuksen perusteella. Vastaajan mukaan komissio on kuitenkin menetellyt näin päättäessään, että vastaajalle on koitunut etua, sekä määrittäessään edun suuruuden.

## V Oikeudellinen arviointi

41. Tarkastelen jäljempänä ensin toista valitusperustetta (A) ja sen jälkeen ensimmäistä valitusperustetta (B). Tämä menettelytapa on tuomion rakenteen mukainen, koska toinen valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 46–48 kohtaa ja ensimmäinen valitusperuste valituksenalaisen tuomion 49 kohtaa ja sitä seuraavaa kohtaa. Pidän sitä tarkoituksenmukaisena myös siksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esittää valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa ja sitä seuraavassa kohdassa olevan perustelun nähdäkseni ainoastaan toissijaisesti.

### A *Toinen valitusperuste*

42. Toinen valitusperuste käsittää kaksi väitettä. Ensimmäinen väite koskee asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan tulkintaa (1) ja toinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan komission päätös perustuu pelkkään oletukseen (2). Molemmat väitteet on nähdäkseni hylättävä.

#### 1. Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan tulkinta

43. En voi todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tehnyt oikeudellisen virheen tulkitessaan asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohtaa. Se on katsonut perustellusti, ettei tietyn yrityksen vastainen takaisinperimistä koskeva päätös voi myöskään asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan

kolmannen virkkeen perusteella ja siinä säädettyjen edellytysten täyttyessä perustua pelkkään oletukseen siitä, että asianomaiselle yritykselle on koitunut etua.

44. Ensinnäkin on todettava, että asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmatta virkettä tulkittaessa on otettava huomioon komission tukimenettelyssä tekemiä päätöksiä koskevat, primaarioikeuden mukaiset edellytykset ja määräykset. EY 87 artiklan 1 kohdan nojalla tietylle yritykselle vastaisen takaisinperimistä koskevan päätöksen edellytyksenä on, että asianomainen yritys on saanut jäsenvaltion myöntämää taikka valtion varoista myönnettyä tukea, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla kyseessä olevaa yritystä, ja että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. EY 87 artiklan 1 kohdassa määrättyjen edellytysten kokonaistarkastelu osoittaa, että asianomaisen yrityksen suosiminen on pystyttävä toteamaan, mutta kilpailun vääristymisen osalta riittää, että tuki uhkaa vääristää kilpailua.

45. Katson näin ollen primaarioikeuden perusteella, että komission on todettava yrityksen suosiminen ainakin oikeudellisissa päätelmissään, jotta se voi tehdä asianomaiselle yritykselle vastaisen takaisinperimistä koskevan päätöksen. Se, ettei asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä kyseenalaisteta tätä primaarioikeuden määräystä, ilmenee nähdäkseni jo siitä, että kyseinen asetus on EY 89 artiklassa tarkoitettu soveltamisasetus.

46. Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen perusteella ei voida myöskään katsoa, että komission tekemä takaisinperimistä koskeva päätös voisi perustua asianomaisen yrityksen suosimista koskevaan oletukseen silloin, kun jäsenvaltion kanssa tehtävä yhteistyö on puutteellista.

47. Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä yhteisön lainsäätäjä on noudattanut vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan komissio voi tehdä päätöksensä saatavilla olevien tietojen perusteella, jollei jäsenvaltio noudata tietojen antamista koskevaa välipäätöstä. [13] Edellä mainitussa säännöksessä komissiolle annetaan ylimääräinen keino hankkia myös sääntöjenvastaisia tukia koskevissa päätöksissä tarvittavat tiedot, jos jäsenvaltio kieltäytyy yhteistyöstä estääkseen päätöksen tai vaikeuttaakseen sen tekemistä. [14]

48. Mainitussa säännöksessä säädetään nähdäkseni ensinnäkin siitä, missä määrin komission on selvitettävä tapauksen tosiseikat. Siinä otetaan tasapuolisesti huomioon kontradiktorinen periaate ja komission intressi puuttua yhteisön oikeuden vastaisiin tukiin mahdollisimman pikaisesti. Kontradik-

13 – Ks. erityisesti asia C-301/87, Ranska v. komissio, tuomio 14.2.1990 (Kok., s. I-307, Kok. Ep. X, s. 319, 22 kohta); asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991 (Kok., s. I-1433, Kok. Ep. XI, s. I-127, 47 kohta) ja yhdistetyt asiat C-324/90 ja C-342/90, Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomio 13.4.1994 (Kok., s. I-1173, 29 kohta).

14 – Sinnaeve, A., teoksessa Heidenhain, M., *Handbuch des Europäischen Beihilfenrechts*, Beck, 2003, 34 §, 6 kohta.

torisen periaatteen mukaan komission on tukimenettelyssä lähtökohtaisesti kehotettava asianomaista jäsenvaltiota toimittamaan sille kaikki tarvittavat tiedot. [15] Jos komission pyyntöä ei noudateta, se voi tehdä päätöksensä saatavilla olevien tietojen perusteella.

49. Kyseessä oleva säännös vaikuttaa komission päätöksen tuomioistuinvalvontaan. Jos asianomainen jäsenvaltio ei tietojen antamista koskevasta välipäätöksestä huolimatta kumoa komission esittämiä tuen olemassaoloa koskevia perusteita, komissiota ei voida arvostella siitä, että se vetoaa näihin perusteisiin niiden hajanaisuudesta ja epätäydellisyydestä huolimatta. [16] Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä säädetään näin ollen siitä, minkä edellytysten täyttyessä komissio voi käytettävissään olevien tietojen perusteella pitää asiaa todistettuna. [17]

50. Säännöksen sanamuodosta (”päätös tehdään saatavilla olevien tietojen perusteella”) ja säännöksessä noudatetusta oikeuskäytännöstä [18] ei sitä vastoin voida päätellä, että komissio voisi olettaa EY 87 artiklan 1 kohdassa määrättyjen edellytysten täyttyvän, jos tietojen antamista koskevaa välipäätöstä ei noudateta. Komissio on näin ollen asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen nojalla velvollinen toteamaan asianomaisen yrityksen edunsaannin, tekemään tämän oikeudellisen arvioinnin tosiseikkojen perusteella ja toteamaan, että päätöksen perusteena olevat tosiseikat ovat olemassa. Säännöksessä madalletaan ainoastaan sitä näyttökynnystä, jonka ylitettyään komissio voi katsoa, että sen olettamat tosiseikat ovat olemassa. [19] Minusta näyttää siltä, että asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmatta virkettä on tulkittava tällä tavoin myös jäsenvaltioiden ja niiden muiden henkilöiden, joita päätös koskee, puolustautumisoikeuksien vuoksi, sillä niiden on tiedettävä, mihin olettamiin komission päätös perustuu.

51. Toisin kuin komissio väittää, edellä esitetystä asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen tulkinnasta ei myöskään seuraa, että tukikiellon toteuttamista rajoitetaan kohtuuttomasti. Kuten edellä on todettu, komissiolta ei edellytetä tosiseikkojen arvioinnissa ”sataprosenttista varmuutta”. Saatavilla olevien tietojen perusteella tehtävässä päätöksessä sen sijaan hyväk-

15 – Edellä alaviitteessä 13 mainitut yhdistetyt asiat Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomion 29 kohta.

16 – Asia C-241/94, Ranska v. komissio, tuomio 26.9.1996 (Kok., s. I-4551, 36 ja 37 kohta); asia C-382/99, Alankomaat v. komissio, tuomio 13.6.2002 (Kok., s. I-5163, 76 kohta) ja asia T-318/00, Freistaat Thüringen v. komissio, tuomio 19.10.2005 (Kok., s. II-4179, 88 kohta).

17 – Säännös vaikuttaa näin ollen näyttökynnykseen. Edellä alaviitteessä 14 mainitun Sinnaeve, A:n (34 §, 6 kohta) mukaan sillä helpotetaan toteen näyttämistä. Ks. myös Keppenne, J.-P., ”Une vue d'ensemble des règles de procédure de l'article 88 CE et commentaires sur leur application depuis l'entrée en vigueur du règlement 659/1999”, *European competition law*, 2001, s. 205 ja sitä seuraavat sivut, s. 234. Siinä katsotaan, että kyseessä olevassa säännöksessä on kyse todistustaakan kääntämisestä.

18 – Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 16 mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 22 kohta; edellä alaviitteessä 13 mainitut asia Italia v. komissio, tuomion 47 kohta ja yhdistetyt asiat Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomion 29 kohta.

19 – Ks. vastaavasti myös edellä alaviitteessä 14 mainittu Sinnaeve, A., 34 §, 6 kohtaa koskeva alaviite 15, jossa todetaan, että komission on myös tässä tapauksessa perusteltava päätöksensä, mutta perusteluvaatimuksia on yksinkertaistettu.

sytään se, ettei komissiolla mahdollisesti ole käytettävissään kaikkia tietoja, jotka voivat olla merkityksellisiä arvioitaessa kyseessä olevia jäsenvaltion toimia.

52. Jos komissio kuitenkin katsoo käytettävissään olevien tietojen perusteella, ettei se voi todeta yritykselle koituneen etua, se ei voi tehdä kyseessä olevan yrityksen vastaista takaisinperimistä koskevaa päätöstä pelkän oletuksen perusteella. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustellusti totesi valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa esittämässään toissijaisessa perustelussa, jäsenvaltioiden viranomaisten on noudatettava takaisinperintää koskevaa päätöstä. Niiden on näin ollen velvoitettava (maksukyvytön) SKL-M ja vastaaja palauttamaan määrätty summa yhteisvastuullisesti, eivätkä ne voi ottaa huomioon sitä, että komissio on ainoastaan olettanut vastaajalle koituneen etua. [20]

53. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustellusti korosti, komissio voi sen sijaan – ainakin nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa – määrittää tosiasiallisen edunsaajan ja siltä takaisin perittävän tuen määrän takaisinperintämenettelyssä yhdessä jäsenvaltion kanssa, jolloin jäsenvaltio on velvollinen tekemään yhteistyötä. [21]

20 – Valituksenalaisen tuomion 49 kohta.
21 – Valituksenalaisen tuomion 50 kohta.

54. Edellä esitetyn perusteella totean, ettei komissio voi tehdä takaisinperintää koskevaa päätöstä pelkän oletuksen perusteella myöskään asetuksen N:o 659/1999 13 kohdan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä säädettyjen edellytysten täyttyessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tulkinnut asetuksen N:o 659/1999 13 kohdan 1 kohdan kolmatta virkettä oikein valituksenalaisessa tuomiossa.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus, jonka mukaan komissio on tehnyt päätöksensä pelkän oletuksen perusteella

55. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perusteettomasti, että komissio on tehnyt riidanalaisen päätöksen oletuksen perusteella. Komissio väittää todenneensa, että vastaajalle on koitunut etua taitotiedon siirtämisestä edellytyksin, jotka eivät vastaa markkinatilannetta.

56. Tämä väite täyttää nähdäkseni tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Muutoksenhakumenettelyssä ei lähtökohtaisesti voida tutkia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamaa tosiseikaston määrittämistä. Oikeudelliset virheet kattavat kuitenkin sekä säännöksen tulkintaa koskevat virheet

että säännöksen yhteydessä toteutettua tosiseikaston oikeudellista arviointia koskevat virheet. [22] Näin ollen väite on nähdäkseni otettava tutkittavaksi siltä osin kuin komissio väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalaisen päätöksen (kiistaton) sisältö perustuu oletukseen.

57. Tämä väite on kuitenkin perusteeton. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti, että komissio ainoastaan olettaa, että valtion varoja on siirretty vastaajalle, mutta ei ole todennut sitä.

58. Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 85 perustelukappaleessa, että kyseinen tuki käytettiin *mahdollisesti* pikemminkin vastaajan kuin SKL-M:n hyväksi. Se totesi päätöksen 86 perustelukappaleessa, että taitotiedon siirtäminen *voi* vastata enintään 2,71 miljoonan euron suuruisten valtion varojen siirtoa vastaajalle. Myöskään komission päätöksen 87 perustelukappaleessa esittämästä toteamuksesta, jonka mukaan Saksa on myöntänyt tuen vastoin EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa, ei voida päätellä, että komissio olisi implisiittisesti todennut vastaajan saaneen etua. Komissio nimittäin totesi päätöksen 88 perustelukappaleessa uudelleen, että valtion varojen siirtämisen mahdollisuutta *ei voida sulkea pois*. Tämän perusteella on selvää, että vastaajan ainoastaan oletettiin saaneen etua.

59. Riidanalaisella päätöksellä ei voida näin ollen perustella komission muutoksenhakumenettelyssä esittämää väitettä siitä, ettei se ole tehnyt päätöstään oletuksen perusteella tai että ainoastaan edun suuruus perustuu oletukseen. Komissio on sitä vastoin pelkästään olettanut, että valtion varoja on siirretty, ja jättänyt ratkaisematta, onko vastaajalle koitunut etua.

60. Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti, että komissio on pelkästään olettanut vastaajan saaneen etua.

61. Tässä muutoksenhakumenettelyssä ei ole merkityksellistä, perusteleeko komissio, miksi se saattoi nyt esillä olevassa asiassa todeta vastaajan saaneen etua, tai perusteleeko vastaaja, miksi komissio ei olisi saanut todeta edunsaantia. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi korvata komission perusteluja omillaan, [23] merkitystä on ainoastaan perustelulla, jonka komissio on tosiasiallisesti esittänyt päätöksessään, mutta

22 – Asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok., s. I-1981, 49 kohta). Ks. tältä osin myös julkisasiamies Van Gervenin 26.6.1991 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-145/90 P, Costacurta v. komissio, tuomio 21.11.1991 (Kok., s. I-5449, ratkaisuehdotuksen 3 kohta).

23 – Asia C-164/98 P, DIR International Film ym. v. komissio, tuomio 27.1.2000 (Kok., s. I-447, 44–48 kohta).

ei perustelulla, jonka komissio olisi voinut esittää.

3. Välipäätelmä

62. Edellä esitetyn perusteella toinen valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

B *Ensimmäinen valitusperuste*

63. Ensimmäisessä valitusperusteessaan komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa ja sitä seuraavassa kohdassa, ettei tuensaajaa voida määrittää saatavilla olevien tietojen perusteella asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannen virkkeen nojalla.

64. Tämä valitusperuste on tehoton. Valituksenalainen tuomio on pysytettävä voimassa jo sen vuoksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustellusti kumosi riidanalaisen päätöksen osittain edellä mainituista syistä. Komissiolla ei ollut oikeutta tehdä vastaajaan kielteisesti vaikuttavaa päätöstään oletuksen perusteella. [24]

65. Ensimmäinen valitusperuste on nähdäkseni hylättävä myös siksi, että se koskee toteamusta, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole esittänyt. Toisin kuin komissio väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei todennut valituksenalaisen tuomion 49 ja 50 kohdassa, että tuensaajaa ei voida lähtökohtaisesti määrittää saatavilla olevien tietojen perusteella.

66. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 46 kohdassa, ettei asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdassa sallita sitä, että komissio velvoittaa tietyn yrityksen palauttamaan tukea, jos valtion varojen, joita mainitun yrityksen katsotaan saaneen, siirto perustuu oletukseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa ja sitä seuraavassa kohdassa esittämässään toissijaisessa perustelussa, etteivät kansalliset viranomaiset voi kyseenalaistaa takaisinperintää koskevaa päätöstä, vaikka se perustuu pelkkään oletukseen, ja että niiden on näin ollen suoritettava takaisinperintä vastaajalta, jos SKL-M on maksukyvytön. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lisäksi, ettei primaarioikeuteen sisältyvissä valtiontukimääräyksissä välttämättä edellytetä, että edunsaaja tai tuen määrä olisi mainittava jo takaisinperintää koskevassa päätöksessä.

24 – Ks. yhdistetyt asiat C-302/99 P ja C-308/99 P, komissio ja Ranska v. TF1, tuomio 12.7.2001 (Kok., s. I-5603, 26–29 kohta).

67. Mistään edellä esitetystä perustelusta ei voida nähdäkseni päätellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi komission väitteen mukaisesti todennut, ettei asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä säädettyä mahdollisuutta tehdä päätös saatavilla olevien tietojen perusteella voida lähtökohtaisesti soveltaa tuensaajan tai maksuvelvollisen määrittämiseen.

68. Näin ollen herää kysymys, miten prosessioikeuden kannalta on käsiteltävä sellaista valitusperustetta, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta, jota se ei ole esittänyt, väitetään oikeudellisesti virheelliseksi.

69. Vastaaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää ensimmäisen valitusperusteen tehottomana. Tätä voisi puoltaa nyt esillä olevassa asiassa se, että toinen valitusperuste koskee perustelua, johon valituksenalainen tuomio ei tosiasiallisesti perustu. Katson kuitenkin, että valitusperuste on hylättävä tehottomana vain, jos sen tutkimiseen ei ole perusteltua intressiä, koska myöskään sen hyväksyminen ei voisi johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen. Se, että valittajan väite perustuu virheelliseen lähtökohtaan, ei sinänsä vaikuta sen valitusperusteen tutkintaa koskevaan intressiin. Se, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esittänyt valituksenalaisessa tuomiossa valittajan väittämän toteamuksen, vaikuttaa sen sijaan siihen, onko valitusperuste perusteltu. [25]

25 – Ks. vastaavasti myös asia C-150/96 P, Galtieri v. parlamentti, tuomio 6.3.1997 (Kok., s. I-1229, 15 kohta ja sitä seuraava kohta).

70. Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen valitusperuste on hylättävä tehottomana edellä tämän ratkaisuehdotuksen 64 kohdassa esitetyistä syistä ja perusteettomana edellä 65–69 kohdassa esitetyistä syistä.

C *Välipäätelmä*

71. Edellä esitetyn perusteella valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

## VI Oikeudenkäyntikulut

72. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan muutoksenhakumenettelyssä, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastaaja on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian ja koska vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, komissio on velvoitettava korvaamaan muutoksenhakumenettelystä aiheutuvat oikeudenkäyntikulut.

## VII Ratkaisuehdotus

73. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää valituksen

– velvoittaa komission korvaamaan muutoksenhakumenettelystä aiheutuvat oikeudenkäyntikulut.